

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาในครั้งนี้ มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูโรงเรียนชุมชนกระนวน อำเภอกระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อให้การศึกษาดำเนินไปตามความมุ่งหมาย ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร
2. ทฤษฎีแรงจูงใจและการสร้างเสริมแรงจูงใจ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน
4. บทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน
5. บริบทโรงเรียนชุมชนกระนวน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและ ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร

1. แนวคิดทฤษฎีบทบาท

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของบทบาทในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นๆ สิ่งที่คุณคิดดำรงตำแหน่งบริหารใดๆ จะต้องปฏิบัติตามหน้าที่และสิทธิที่ตนมีอยู่ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่นี้คือการปฏิบัติตามบทบาท (Role) ที่ตนเองได้รับบทบาทเป็นพฤติกรรมทั่วไปของสภาพรวมทั้งความถูกต้องและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมแต่ละคนแตกต่างกันดังพรรณษาของผู้รู้และนักการศึกษาที่จะกล่าวไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2541 : 65-66) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้ 3 ด้านคือ

1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่บทบาทที่กำหนดไว้ตามความคาดหวังของคุณคนทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพนั้น ทฤษฎีบทบาทเป็นแนวคิดทางด้านสังคมวิทยาและจิตวิทยาพฤติกรรมที่นำมาใช้ในการศึกษานักคนในสถานะที่เป็นสมาชิกของสังคมการมีปฏิสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องกันทางสังคมจะมีผลต่อ

บทบาทที่บุคคลดำรงอยู่ บุคคลหนึ่งอาจมีหลายบทบาทขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสถานภาพบุคคลที่เป็นอยู่ในการแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสม

โคเฮน (Cohen.1979:35) ได้กล่าวถึงบทบาทไว้ดังนี้คือ การที่สังคมได้กำหนดเฉพาะเจาะจงให้เราปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหนึ่งเรียกว่าบทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed Role) ถึงแม้ว่าบุคคลจะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทที่คาดหวัง โดยผู้อื่นเรายังยอมรับว่าจะต้องปฏิบัติตามสังคมกำหนดไว้ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Anacted Role) เป็นวิธีที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่งของเขาความไม่ตรงกันของบทบาทหน้าที่ถูกกำหนดกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงอาจมีสาเหตุมาจากบุคคลขาดความเข้าใจในส่วนบทบาทที่ต้องการความไม่เห็นด้วยหรือการไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนดรวมทั้งบุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปว่าบทบาท หมายถึง การกระทำ การแสดงออกวิธีการดำเนินการหรือพฤติกรรม การปฏิบัติต่อหน้าที่ที่ต้องกระทำตามตำแหน่งทางสังคมบทบาทที่บุคคลเข้าใจ หรือรับรู้บทบาทที่ตนเองรับรู้บทบาทหน้าที่ปฏิบัติจริง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2536 : 134-135) กล่าวว่า ทฤษฎีบทบาทแสดงถึงลักษณะสังคมมนุษย์และปัจเจกชน ซึ่งให้เห็นว่า บทบาทเชื่อมระหว่างสังคมกับมนุษย์ มีบรรทัดฐานสังคมควบคุมพฤติกรรม เพื่อติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมมีลักษณะเป็น โครงข่าย (Network) สถานภาพและความคาดหวังจำนวนมาก

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษากล่าวถึงความเชื่อพื้นฐานหรือแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทที่นักปราชญ์ได้กล่าวถึงดังนี้

1. ทฤษฎีของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton's Role Theory. 1945 : 54, อ้างถึงใน กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527 : 50; ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร 2545 : 115) เป็นนักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียง กล่าวว่า “ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท ผู้มีตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่สมบทบาทหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ กล่าวคือ บุคลิกภาพผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคมชนบทรวมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้น”

2. ทฤษฎีของเนเดล (Nadel's Role Theory. 1957 : 75, อ้างถึงใน กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527 : 50; ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2545 : 116) เป็นนักมานุษยวิทยา กล่าวว่า บทบาท คือ ส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะ คือ (1) ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครูต้องสนทนาเก่งหรือมีอารมณ์ขัน (2) ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดไม่ได้ เช่น แพทย์ต้องรักษาคณไข้ (3) ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภา

สรุปได้ว่า บทบาทที่เป็นการแสดงลักษณะสังคมมนุษย์โดยมีตำแหน่งและสถานภาพ เป็นผู้กำหนดบทบาท สามารถสังเกตเห็นได้และความคาดหวังที่บุคคลอื่นต้องการให้บุคคลใน ตำแหน่งแสดงพฤติกรรม

2. ความหมายของบทบาท

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคำว่า บทบาท (Role) ไว้ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิต พ.ศ. 2525 (2539 : 459) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การทำตามบทบาท การทำตามบท โดยปริยายหมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

เกสเซลส์, ลิปพาม และแคมป์เบล (Getzels, Lipham and Cammbell. 1968 : 59) ให้ทัศนะว่าบทบาท หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ถูกผู้อื่นคาดหวังว่าจะต้องแสดงออกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่การงานของบุคคล

กู๊ด (Good. 1959 : 471) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทหมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จเป็นไปตามความคาดหวังของบุคคลหรือสอดคล้องกับตำแหน่งนั้นๆ

พิพัฒน์ โกศลวัฒน์ (2531 : 7) กล่าวว่า บทบาทหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ผู้อื่นคาดหวังว่าจะต้องแสดงออกให้สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่การงานของบุคคลนั้นดำรงอยู่

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการ ภิญโญ สารธร (2516 : 304) ได้ให้ความหมายบทบาท หมายถึง ความมุ่งหวังที่บุคคลอื่นคาดหวังว่าบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งควรกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์สถานการณ์หนึ่งและบทบาทมีควบคู่กับตำแหน่งที่บุคคลดำรงอยู่เสมอ

รุ่งสวรรค์ วรรณสุทธิ (2541 : 14) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า บทบาทหมายถึง พฤติกรรมที่สังคมคาดหวังจากตำแหน่งหรืออภินัยหนึ่งเป็นการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง คือ ธรรมเนียมอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี

สุพัตรา สุภาพ (2539 : 30) กล่าวว่า บทบาทหมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ

สรวงทิพย์ ภูักฤษณา (2541 : 22) กล่าวว่าบทบาท หมายถึง การแสดงออกหรือพฤติกรรมที่บุคคลประพฤติ ปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่และอยู่ตามความคาดหวังของสังคมหรือบุคคลอื่นซึ่งมีสิทธิที่เป็นตัวกำหนดบทบาทก็คือตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคมของบุคคลนั้น

3. บทบาทของการบริหาร

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารไว้ดังนี้

สมยศ นาวิการ (2525 : 16) กล่าวว่า การบริหาร คือกระบวนการวางแผนการจัดการ การสั่งการ และการควบคุมกำลัง ความพยายามของสมาชิกขององค์กรและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

ถวิล เกื้อกูลวงศ์ (2530 : 16) ได้สรุปสาระสำคัญของการบริหารไว้ว่าเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่ผู้บริหารใช้เป็นกระบวนการตัดสินใจสั่งการเพื่อให้กลุ่มคนซึ่งมาปฏิบัติงานร่วมกัน

อุทัย ธรรมเดโช (2531 : 39) กล่าวว่า การบริหารหมายถึงกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้สำเร็จวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2541 : 3) กล่าวถึง การบริหารไว้ว่า เป็นการร่วมมือกันทำงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปโดยมีวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน ศิลปะในการทำงานนั้นจะต้องมีบุคคลที่เป็นหัวหน้าที่เรียกว่าผู้บริหาร อาศัยปัจจัยในการบริหาร คือ เงิน คน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการต่างๆ ได้ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริหารหมายถึง การร่วมกันดำเนินกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์

4. ความหมายของการบริหารการศึกษา

มีผู้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ ดังนี้

กิติมา ปรีดีลล (2532:4) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามที่จะจัดดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยให้มีผลผลิต คือ ผู้เรียนที่มีคุณภาพ

ถวิล เกื้อกูลวงศ์ (2530:14) ให้ความหมายไว้ 2 ประการ คือ

ประการแรก การบริหารการศึกษา หมายถึง การอำนวยความสะดวกและการดำเนินการเกี่ยวกับภาระหน้าที่ทั้งหมดของโรงเรียน โดยจะต้องคำนึงถึงผลสุดท้ายของการศึกษาเป็นหลักสำคัญ

ประการที่สอง การบริหารการศึกษา หมายถึง การทำการควบคุมและจัดการเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ภายในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน เช่น เรื่องเกี่ยวกับครู นักเรียน แผนการสอน การสอนและการแนะแนว

ธงชัย สันติวงษ์ (2539:25) กล่าวว่าการศึกษาคือความพยายามที่จะดำเนินการด้าน การศึกษาให้กับนักเรียน ซึ่งมีกระบวนการเกี่ยวกับครู หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์ การสอนและ การวัดผล เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ โดยอาศัยผู้บริหารเป็นผู้นำ

นิพนธ์ กิनावงศ์ (2541:5) กล่าวว่าการบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆที่บุคคล หลากๆคนร่วมมือกันพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆด้านนับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถพฤติกรรมและคุณธรรม ค่านิยม ตรงกับความต้องการทางสังคม โดยกระบวนการ ต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้บุคคลที่พัฒนาไปตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

อุทัย ชรรมเตโช (2531:40) ได้ให้ความหมาย การบริหารการศึกษา ว่าเป็นกิจกรรมที่ ผู้บริหารการศึกษากระทำเพื่อพัฒนาพลเมืองของชาติให้มีคุณภาพและคุณธรรม

อุทัย บุญประเสริฐ (2536:3) ให้ความหมาย กระบวนการบริหารการศึกษาคือ กิจกรรม ที่กลุ่มบุคคลร่วมมือกันดำเนินการให้การศึกษาแก่สมาชิกของสังคมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ สังคมกำหนดไว้โดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

จากความหมายของคำว่า การบริหารการศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารศึกษาเป็น กระบวนการดำเนินกิจกรรมการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารกับบุคลากรในสถานศึกษา โดยมี จุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

5. ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหาร โรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่มีอำนาจหน้าที่จัดการ บริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารงานทั่วไป จาก ความสำคัญดังกล่าว นักวิชาการจึงได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 27) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ รวมทั้งชื่อเป็นอย่างอื่นแล้วแต่สถานศึกษา

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 3) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหมายถึง ผู้ที่นำกระบวนการ บริหารทรัพยากรต่างๆ ซึ่งมีอยู่มาดำเนินงานในสถานศึกษาให้ไปสู่จุดหมาย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2545 : 4) ระบุ ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : ก) ให้ความหมายของผู้บริหารว่า

หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวชี้วัดต่อทิศทางการดำเนินงานนโยบายทางการศึกษา ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลดำเนินงานไปสู่ทิศทางที่มุ่งหวัง

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2545 : 4) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งภาครัฐและเอกชน

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นทางการเป็นบุคคลที่ได้รับวิทยฐานะ ทำหน้าที่ประสานและสื่อสารงานกับทุกหน่วยงานดำเนินงานกับชุมชนเพื่อดำเนินการบริหารทรัพยากร บริหารบุคคล กำหนดนโยบายผู้จัดการเปลี่ยนแปลง ทั้งการจัดหา คัดเลือก ภายในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารยุคโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา จึงมีนักปราชญ์ นักการศึกษากล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาดังนี้

กอร์ดัน (Gorton, 1987 : 101, อ้างถึงในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2544 : 33) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามี 6 ประการ คือ

1. บทบาทในฐานะผู้บริหารจัดการ
2. บทบาทในฐานะผู้นำในด้านการสอนหรือด้านวิชาการ
3. บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัย
4. บทบาทในฐานะผู้ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์สร้างขวัญกำลังใจและบรรยากาศ
5. บทบาทในฐานะเป็นผู้ประเมินผล
6. บทบาทในฐานะเป็นผู้แก้ปัญหาคความขัดแย้ง

เนเซวิก (Knezevick. 1987 : 70, อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535 : 27-28) ได้กำหนดบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. บทบาทผู้กำหนดทิศทาง (Direction Setter) หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา
2. บทบาทผู้กระตุ้นการเป็นผู้นำ (Leader Catalyst) หมายถึงการเป็นผู้นำในงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาเป็นผู้มีอิทธิพลและจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามได้
3. บทบาทนักวางแผน (Planner) เป็นผู้วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา

4. บทบาทผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) เป็นผู้ตัดสินใจในการบริหารจัดการในสถานศึกษา
5. บทบาทนักจัดองค์การ (Organizer) เป็นผู้กำหนดโครงสร้างในการบริหารงานในสถานศึกษา
6. บทบาทผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการจูงใจในการเปลี่ยนแปลง
7. บทบาทผู้ประสานงาน (Coordinator) เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในสถานศึกษา
8. บทบาทผู้สื่อสาร (Communicator) เป็นผู้ติดต่อ ประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
9. บทบาทผู้แก้ความขัดแย้ง (Conflict Manager) เป็นผู้แก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่มภายในสถานศึกษา
10. บทบาทผู้แก้ปัญหา (Problem Manager) เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาต่างๆ ของสถานศึกษา
11. บทบาทผู้จัดระบบงาน (System Manager) เป็นผู้นำในการจัดระบบงานและพัฒนาสถานศึกษา
12. บทบาทผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional Manager) เป็นผู้นำทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา
13. บทบาทผู้บริหารบุคคล (Personnel Manager) เป็นผู้สรรหา คัดเลือก รักษาและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา
14. บทบาทผู้บริหารทรัพยากร (Resource Manager) เป็นผู้นำในการจัดทรัพยากรทั้งทรัพย์สินสิ่งของและบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด
15. บทบาทผู้ประเมินผล (Appraiser) เป็นผู้ประเมินผลการทำงานและโครงการต่างๆ ของสถานศึกษา
16. บทบาทประธานในพิธี (Ceremonial Head) เป็นผู้นำด้านการจัดงานและพิธีการต่างๆ ของหน่วยงาน ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา
17. บทบาทผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Public Relator) เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน รวมทั้งการให้บริการแก่หน่วยงานอื่นๆ

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดทิศทางการบริหารไว้ในมาตรา 39 ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มงานบริหารงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล กลุ่มงานบริหารงานทั่วไป การบริหารโรงเรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน สร้างเสริมให้งานมีคุณภาพ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารหรือผู้นำทางการศึกษาในสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญที่จะดำเนินงานโดยการจัดหา จัดทำ จัดให้มี เพื่อพัฒนางานให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าสร้างเสริมคุณภาพของงาน ตลอดจนการตัดสินใจในการดำเนินงาน ประเมินผลงานต่างๆ เพื่อจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทาง หลักการ ที่กำหนดตามการปฏิรูปการศึกษาและเพื่อคุณภาพการศึกษา

7. บทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน

ถวิล อรัญเวศ.(2552 : 11-12) กล่าวว่า ผู้บริหารกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียน ว่า ผู้บริหารทุกระดับ สามารถที่จะส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนได้ โดยเฉพาะในระดับโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. กำหนดเป็นนโยบาย โดยผู้บริหารให้บุคลากรกลุ่มงานวิชาการ และครูระดับสายช่วงชั้น ได้จัดทำโครงการวิจัยในชั้นเรียนไว้ เช่น ในแต่ละภาคเรียน ครูผู้สอนควรจะมีเกณฑ์ดำเนินการใช้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาการเรียนการสอนอย่างน้อย 2-3 เรื่อง เป็นต้น โดยจัดตั้งงบประมาณเพื่อสนับสนุนเอาไว้

2. ขยายความคิด ผู้บริหารควรจัดให้มีการอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการของการทำวิจัยในชั้นเรียนให้่องแท้เสียก่อน ดังคำที่ว่า “จะกิน ต้องเตรียมอาหาร จะพัฒนาการต้องเตรียมคน จะพัฒนาคนต้องเริ่มที่จิตใจ จะพัฒนาอะไร ๆ ต้องใช้งานวิจัยเป็นฐานไว้ก่อน”

3. พิชิตปัญหา ผู้บริหารควรมีการสร้างข้อตกลงร่วมกับครูผู้สอนว่า ถ้าครูผู้สอนคนใดพบปัญหาการเรียนการสอนกับเด็กในห้องเรียน ไม่ต้องยอมแพ้ แต่ต้องหาวิธีแก้ปัญหาให้ได้ โดยการนำเข้าสู่ที่ประชุมหรือครูผู้สอนสามารถศึกษาจากงานวิจัย และจากการทดลองของครูเองตามหลักการวิจัยง่ายซึ่งเกิดจากการบรรยายสภาพปรากฏการณ์ที่เป็นจริงในห้องเรียน

4. หาแนวทางพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการกระตุ้นให้ครูได้หาแนวทางการวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเรียนการสอน โดยจัดให้มีการประกวด การดำเนินการนิเทศ การยกย่องชมเชย การมอบเกียรติบัตร เป็นต้น

5. ครูอาสาสมัครร่วมกัน เมื่อได้แนวทางแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูได้ร่วมกันใช้แนวทางนั้น ๆ มาแก้ปัญหาคือการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนรายบุคคล และรายชั้นต่อไป

6. สรรสร้างงานวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ขวัญกำลังใจ ทั้งการมอบเกียรติบัตร การยกย่องชมเชยให้เป็นครูแกนนำ ครูต้นแบบใน โรงเรียน และสนับสนุนงบประมาณการทำวิจัย ให้กับครูที่สามารถหาวิธีการต่าง ๆ มาแก้ปัญหาคือการเรียนการสอนในชั้นเรียนจนนักเรียนมีคุณภาพดี

7. แก้ไขพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้ปรับปรุงการเรียนการสอนโดยใช้งานวิจัยในชั้นเรียนที่แต่ละคนได้ศึกษามาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนด้วย โดยให้ครูได้เผยแพร่ให้เพื่อนครูทราบเพื่อนำเอาผลงานวิจัยนั้น ๆ เป็นแนวทางในการแก้ไขพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

8. ประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลาย ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลงานวิจัยของครูแต่ละคนมาจัดนิทรรศการ หรือประชาสัมพันธ์ให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้ทราบ และนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนของตนเอง

สรุป ผู้บริหารสถานศึกษา ถือว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยกระตุ้นให้ครูได้ใช้งานวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาผู้เรียน และใช้กลยุทธ์ที่ว่า ต้องกำหนดเป็นนโยบาย ขยายความคิด พิชิตปัญหา หาแนวทางพัฒนา อาสาสมัคร สรรสร้างงานวิจัย แก้ไขพัฒนา และประชาสัมพันธ์ให้ครูได้ทราบอย่างทั่วถึง และส่งเสริมให้ใช้งานวิจัยในชั้นเรียนเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคือการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างแพร่หลาย และสุดท้าย ก็จะสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ตั้งใจหวัง

ทฤษฎีแรงจูงใจและการสร้างเสริมแรงจูงใจ

ในช่วงชีวิตมนุษย์ล้วนมีงานต้องทำ แต่มีเพียงบางคนที่สามารถมีความสุขอยู่กับงานในขณะที่อีกหลายคน ไม่มีความสุขจากงานที่ทำหรือหาความสุขไม่ได้เลยเมื่อต้องทำงานทั้งนี้อาจเป็นสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมในการทำงานและลักษณะการบริหารงาน การมีงานทำหนักมากเกินไป อาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดเวลา ทำให้ต้องสร้างเสริมพลังกระตุ้นที่ทำให้เกิดพฤติกรรมนำไปสู่เป้าหมาย ฉะนั้นการจูงใจจึงเป็นสิ่งสำคัญและในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความหมายและทฤษฎีแรงจูงใจ จากบุคคลดังนี้

1. ความหมายเกี่ยวกับแรงจูงใจ

การจูงใจ (Motivation) เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกิดการเริ่มต้น ชักนำ และคำจูงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความพอใจทางด้านร่างกายหรือจิตใจเป็นพลังกระตุ้นให้มนุษย์ได้แสดงพฤติกรรมการทำงานให้มุ่งสู่เป้าหมายหรือหลีกเลี่ยงจากสภาวะการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, และคณะ. 2539 : 363, อ้างถึงใน กัญยมาส ชูจีน. 2546 : 10) เรียม ศรีทอง ซึ่งการจะเกิดการจูงใจได้นั้นต้องอาศัยแรงจูงใจ (Motivation) อาจเป็นแรงจูงใจภายนอกหรือแรงจูงใจที่เกิดจากภายในตนเอง ที่จะมากระตุ้นให้แสดงพฤติกรรม

จิรภา เต็งไตรรัตน์ (2544 : 225) ให้ความหมายไว้ว่า แรงจูงใจ (Motivation) เป็นการเคลื่อนที่ แรงจูงใจจะทำให้เกิดพฤติกรรมขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมาย เช่น จูงใจในการทำงาน เพื่อสร้างฐานะและความมั่นคงในครอบครัว เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง

ชม ภูมิภาค (2516 : 48) ภาวะของการจูงใจ คือภาวะที่คนถูกกระตุ้นโดยแรงขับเพื่อให้ได้บรรลุหลักชัย ซึ่งแรงขับหรือแรงผลักดันจะทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุซึ่งหลักชัย ซึ่งหลักชัยนั้นจะเป็นตัวกำหนดให้พฤติกรรมสิ้นสุดลง

ชูชีพ อ่อน โคนสูง (2518 : 53) ได้ให้ความหมายว่า การจูงใจหมายถึงการสร้างพลังที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่มีทิศทาง

ทวี ท่อแก้ว และอบรม สันติภาพ (2517 : 42) ให้ความหมายการจูงใจ คือ แรงที่จะกระตุ้นหรือชักจูงให้เกิดการสนองความต้องการและนำพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางหรือบรรลุความสำเร็จ ตลอดจนหลีกเลี่ยงสถานการณ์

แมคเคลแลนด์ (MacLelland. 1985 : 590, อ้างถึงใน กัญยมาส ชูจีน. 2546 : 10) ได้ให้คำนิยามของแรงจูงใจว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งสำหรับจุดมุ่งหมายขั้นพื้นฐานตามแรงกระตุ้นตามธรรมชาติซึ่งจะเกี่ยวพันกับพลังงาน การเปลี่ยนแปลงและการเลือกพฤติกรรม

อารี พันธุ์ณี (2534 : 179) แรงจูงใจ หมายถึง ภาวะใดๆ ที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อเป็นปัจจัยผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเงื่อนไขที่ต้องการ ปัจจัยต่างๆ ที่นำมาอาจจะเป็นเครื่องล่อ รางวัล การลงโทษ

โลเวลล์ (Lovell. 1990 : 99, อ้างถึงใน ชวน มณีวรรณ. 2541 : 11) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นกระบวนการชักนำ โน้มน้าวให้บุคคลเกิดความมานะพยายาม เพื่อที่จะสนองความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ

สรุปได้ว่า แรงจูงใจเป็นกระบวนการทางอินทรีย์ถูกกระตุ้นให้มีการตอบสนองอย่างมีทิศทางหรือพยายามทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย ตามความต้องการเพื่อลดความไม่

สบายใจแรงใจจะถูกกระตุ้นโดยง่ายเมื่อบุคคลกำลังขาดแคลนหรือสูญเสียบางอย่างไป การแรงใจจะเกิดขึ้นโดยเงื่อนไขความพยายามภายใน ฉะนั้นแรงใจ

จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นหรือเล้าให้คนเกิดแรงผลักดันที่มีอยู่ในตัวออกมาเพื่อแสดงพฤติกรรมหรือกระทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ

2. ประเภทของแรงใจ

สุรางค์ โค้วตระกูล.2544 : 155, อ้างจาก Dollard Hull and Miller. 1987 : 103) ได้แบ่งแรงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงใจทางสรีระ (Physiological Motives) แรงใจประเภทนี้ประกอบด้วย ความหิว ความกระหาย และความต้องการทางเพศ

2. แรงใจทางจิตวิทยา (Psychological Motives) เป็นแรงใจที่เกิดจากสิ่งเรียนรู้ เช่น แรงใจใฝ่สัมฤทธิ์

เวเทน (Weten. 1997 : 383) กล่าวว่า ทฤษฎีส่วนใหญ่ได้แบ่งแรงใจของมนุษย์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงใจทางค้ำร่างกาย (Biological Motives) เกิดจากความต้องการทางร่างกาย เช่น ความหิว ความต้องการขับถ่าย ความต้องการทางแสดงออก

2. แรงใจทางสังคม (Social Motives) เกิดจากประสบการณ์ทางสังคม เช่น ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการอิสรภาพ ความต้องการความดูแลและปกป้อง ความต้องการมีอำนาจ ความต้องการเป็นที่สนใจของผู้อื่น

ซิมบาร์โด และเวเบอร์ (Zimbardo and Weber. 1997 : 325, วูด(Wood. 1998 : 358, และสุรางค์ โค้วตระกูล. 2544 : 169) ได้แบ่งประเภทของแรงใจในแนวทางเดียวกัน เป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงใจภายใน (Intensive Motivation) เป็นแรงใจที่มาจากตัวบุคคลเป็นแรงขับที่ทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมโดยไม่หวังรางวัลหรือแรงเสริมจากภายนอกเพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความสนใจของผู้แสดงพฤติกรรมมองเห็นคุณค่าในตัว มีความสุขหรือพึงพอใจในสิ่งนั้น ซึ่งความรู้สึกมีความสุขนั้นเป็นรางวัลหรือสิ่งตอบแทน ที่ได้รับ

2. แรงใจภายนอก (Extensive Motivation) เป็นแรงใจที่ได้รับอิทธิพลจากภายนอกแรงใจให้เกิดพฤติกรรมเป็นความต้องการที่จะปฏิบัติเพื่อให้ได้รับสิ่งตอบแทน หรือรางวัลหรือหลีกเลี่ยงผลที่ไม่พึงปรารถนา เช่น แรงเสริมชนิดต่างๆ คำติชม รางวัลที่เป็นสิ่งของ

สรุปว่า แรงจูงใจมีทั้งแรงจูงใจทางร่างกายหรือแรงจูงใจภายนอก แรงจูงใจทางจิตวิทยา หรือแรงจูงใจภายในที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล โดยไม่หวังผลตอบแทนจากภายนอกเนื่องจากมีความพึงพอใจในสิ่งนั้นๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนหมายถึงกระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนเองรับผิดชอบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

1. ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญกับการนำวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้สถานศึกษาควรพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (ชาติรี เกิดธรรม, 2545 : 11)

กรมวิชาการ (2542 : 7) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน คือ กระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ จุดเน้นของการวิจัยในชั้นเรียน คือ การแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการศึกษาและวิจัยควบคุมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหา และหรือการพัฒนาการสอนของตนเอง และเพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

พิชัย ญาณศิริ (2545 : 31) ให้ความหมายการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research : CAR) การวิจัยในชั้นเรียนหมายถึงการทำงานเป็นระบบเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อให้ปัญหาหมดไปหรือทำที่คืออยู่แล้วให้ดีขึ้น

นภดล เจนอักษร (2544 : 15-16) กล่าวว่า การวิจัยของครู (Action Research) เป็นงานวิจัยที่แสดงคุณค่าของความเป็นครู เพราะเป็นการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครูและนักเรียนต่อสาธารณชน ดังนั้นครูจึงควรได้รับการสนับสนุนให้ทำการวิจัยตามรูปแบบและเนื้อหาที่

ต้องการ โดยไม่จำเป็นว่ารูปแบบของการวิจัยจะเหมือนกับรายงานการวิจัยทั่วไป การทำงานวิจัยของครูทำในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่อจึงเรียกการวิจัยของครู ในชื่อการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) หรือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research)

รัตนา ศรีเหรียญ (2547 : 22-23) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าเป็นครั้ง ๆ ไป หรือเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่งผลการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ค้นพบนี้ไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิงกับกลุ่มอื่น ๆ ได้เพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในวงจำกัด หรือเป็นปัญหาเฉพาะที่

สุวิมล ว่องวานิช (2546 : 86) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน คือการวิจัยที่ครูทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนเป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ได้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในโรงเรียน ได้มีโอกาสวิพากษ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งครูและผู้เรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 1) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน เป็นกระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเกี่ยวข้องกับชั้นเรียน ศึกษาในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ แก่ปัญหาที่ครู และหรือนักเรียนประสบอยู่ หรือพัฒนาการเรียนการสอน หรือทั้งสามประการ

ชาติรี เกิดธรรม (2545 : 13) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน เป็นกระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ โดยเป็นการแก้ปัญหาหรือพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นการวิจัยที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานของครู

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 53 - 58) กล่าวถึงการวิจัยในชั้นเรียนว่า หมายถึง การวิจัยที่ทำโดยครูเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมีการดำเนินงานที่เป็นระบบแบบแผนชัดเจน มีจุดเน้นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุดและมีลักษณะเฉพาะเจาะจง ต่างจากการวิจัยทั่วไป

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2540 : 25) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการที่จะหาความจริงเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน โดยครูผู้วิจัยและใช้ผลงานการวิจัย

วิรัช วรรณรัตน์ (2537 : 44 - 48) และชัยพจน์ รักราม (2539 : 23 - 27) ได้ให้ความหมายสอดคล้องกันว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียน

เพื่อการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ทั้งในส่วนหลักสูตร วิธีสอน การจัดกิจกรรม สื่อแบบฝึก รวมทั้งการวัดผลและประเมินผล เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนและคุณภาพการเรียน

พร้อมพรรณ อุคมสิน (2542 : 23) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยแบบหนึ่งของการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งเป็นการวิจัยที่ทำให้ครูผู้ซึ่งแสวงหาความรู้หรือข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

จากความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนในที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนจะให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และดำเนินการวิจัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานของครู

2. ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

กรมวิชาการ (2542 : 3) กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนว่า การวิจัยในชั้นเรียนเกิดจากแนวคิดพื้นฐาน คือ การบูรณาการวิธีการปฏิบัติงานกับการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติโดยมีความสำคัญดังนี้

1. เป็นการพัฒนาหลักสูตรการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนด้วยการวิจัย
  2. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครู
  3. เป็นการแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ
  4. เป็นการส่งเสริม สนับสนุนความก้าวหน้าของการวิจัยทางการศึกษา
- สุวิมล ว่องวานิช (2546 : 24 - 25) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. ให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ทักษะการทำวิจัย การประยุกต์ให้ตระหนักถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนได้ดีขึ้น
2. เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงหรือสะท้อนผลการทำงาน
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรง เนื่องจากช่วยพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพช่วยทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัย ในที่ทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กรเนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติและการแก้ปัญหา
4. เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติในการวิจัยทำให้กระบวนการวิจัยมีความเป็นประชาธิปไตย ทำให้เกิดการยอมรับในความรู้ของผู้ปฏิบัติ

5. ช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูที่มีประสิทธิภาพ

6. ทำให้ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ครุรักษ์ ภิรมรักษ์ (2544 : 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนได้ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสำคัญของครูในการพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ เพราะการวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยทำให้ครูเป็นนักแสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้อย่างกว้างขวางและลุ่มลึก ทำงานอย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และเป็นระบบ

2. เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้งานของครูมีลักษณะเป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวก้าวไปข้างหน้าไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ เกิดนวัตกรรมที่ทันสมัย นำมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ทันทั่วทั้ง

3. เป็นเครื่องมือสำคัญที่จรรโลงวิชาชีพครูให้มีความเข้มแข็ง เพราะผลจากการวิจัยในชั้นเรียน จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการทำงานของครูได้อย่างเป็นรูปธรรม นั่นก็คือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่ครูต้องการ และเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ทั้งตัวครูและผู้เรียน

การวิจัยในชั้นเรียนสามารถทำได้ด้วยครูผู้สอนเพียงคนเดียว ทำร่วมกันกับครูที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน หรือการทำร่วมกันของครูทั้งโรงเรียน การทำงานโดยใช้กระบวนการวิจัย เป็นวิธีที่น่าเชื่อถือได้มากกว่าวิธีอื่น ๆ การวิจัยในชั้นเรียนดังกล่าวมาแล้วจึงมีความสำคัญ ดังนี้

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 54)

1. ทำให้การสอนของครูเป็นการสอนโดยครูมืออาชีพ

2. เป็นการเสริมแรงจูงใจให้ครูมั่นใจว่าประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น

3. ทำให้ได้ข้อค้นพบด้วยวิธีการที่น่าเชื่อถือได้มากขึ้น

4. ทำให้การปฏิรูปการศึกษาบรรลุสำเร็จ

ชาติรี เกิดธรรม (2545 : 13) ความว่า การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการพัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมด้วยตัวครูผู้สอนเอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ให้เกิดผลดีที่สุดของตัวครู การวิจัยในชั้นเรียนจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยการวิจัย

2. เป็นการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

3. การวิจัยดำเนินไปพร้อมกับการจัดการเรียนการสอนกล่าวคือสอนพร้อมกับการวิจัยไปด้วยแล้วนำผลการวิจัยมาใช้แก้ปัญหา และทำการเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น

กาญจนา วัฒนสุนทร (2545 : 13) และ ชาติรี เกิดธรรม (2545 : 26 - 28) ได้ให้ความเห็นไว้สอดคล้องกันว่า การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการพัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่าง

เหมาะสมด้วยตัวของครูผู้สอนเอง มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เกิดผลที่สุดด้วยตัวของครูเอง ซึ่งการวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญดังนี้

1. เป็นการพัฒนาหลักสูตร และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ด้วยการวิจัยโดย การนำเอานวัตกรรมเทคนิค หรือวิธีการที่มีคุณภาพผ่านกระบวนการวิจัยที่น่าเชื่อถือได้มาแล้วมาใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียนโดยตรง อันจะมีผลให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้

2. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูให้มาตรฐานยิ่งขึ้น และยังเป็น การแสดงถึงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู

3. เป็นการเผยแพร่ความรู้จากการปฏิบัติจริงอันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย

4. เป็นการส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้า ด้านการวิจัยทางการศึกษาและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการเพื่อขอตำแหน่งที่สูงขึ้น

สรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน นำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทำให้ครูเกิดองค์ความรู้ และพัฒนาตนเองโดยอาศัยกระบวนการวิจัยให้สามารถแก้ปัญหการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การทำงาน โดยใช้กระบวนการวิจัยย่อมเป็นวิธีการที่น่าเชื่อถือมากกว่าวิธีอื่น

3. ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน

Hass. 1994 : 62, (อ้างถึงใน พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร. 2541 : 50 - 51) และชัยพจน์ รักราม (2539 : 36 - 37) ได้ชี้ให้เห็นประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนที่สอดคล้องกันว่า การวิจัยจะ ช่วยปรับปรุงด้านวิชาชีพครูและครูผู้สอนที่ทำการศึกษา และทดลองงานวิจัยกันอย่างจริงจังแล้วจะทำให้เกิดความก้าวหน้าในการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งเกิดความรู้และความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเป็นสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อวงการศึกษาคณะครูคณาจารย์หรือผลการคิดค้นนวัตกรรมการศึกษาขึ้นมาใช้ได้ผลนั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคลากรและหน่วยงานทางการศึกษา ดังนี้

1. นักเรียนในชั้นเรียนมีความรู้ความสามารถพื้นฐานแตกต่างกันบางคนเรียนรู้ได้เร็วก็ ไม่สร้างปัญหากับครูผู้สอนแต่นักเรียนที่เรียนช้าและครูยังใช้การสอนแบบเดียวกันแล้วนักเรียนกลุ่มนี้ จะเรียนตามไม่ทัน และอาจปัญหากับครูกับ โรงเรียนและสังคมส่วนรวม การที่ครูไม่วางเฉยแต่พยายามวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาจนกระทั่งถึงการแก้ปัญหา โดยทำการวิจัยในชั้นเรียนตั้งแต่เริ่มคิดปัญหาการวิจัย หาทางแก้ปัญหาจนกระทั่งถึงการนำปัญหาที่พบ ไปใช้เมื่อครูได้ผลการวิจัย

และนำไปใช้ในชั้นเรียน ผลดีที่ได้จะตกอยู่กับนักเรียนที่ได้รับการแก้ไขปัญหานั้นทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเติบโตก้าวหน้าเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

2. ครูมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ คือการวางแผนการทำงานประจำได้แก่วางแผนการสอน เลือกวิชาสอนที่เหมาะสม ประเมินการทำงานเป็นระยะ โดยเป้าหมายชัดเจน จะทำอะไร กับใคร เมื่อไรด้วยเหตุผลอะไรและทำให้ทราบผลการกระทำว่าบรรลุเป้าหมายเพียงใด ได้อย่างไร โดยการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูจะสังเกตว่าผลการวิจัยนั้นแก้ปัญหาได้หรือไม่ ทำให้ครูเพิ่มความระมัดระวังต่อการสอนของตน ได้เรียนรู้ว่าทฤษฎีการสอนซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นการพัฒนาการสอนของครู ให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและการพิจารณาการปฏิบัติงานตนเองอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการวิจัยสามารถพัฒนาการทำงานไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ

3. ในโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครูมากขึ้น ทั้งในรูปและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในหมวดวิชาและระหว่างหมวดวิชา ตั้งแต่การร่วมกันคิดหาปัญหา การวิเคราะห์หาสาเหตุ การเขียนรายงาน เพราะในโรงเรียนมีความถนัดหรือความชำนาญต่างกันถ้าได้ระดมสรรพกำลังจากความถนัดของแต่ละคนแล้ว ก็จะทำให้งานวิจัยมีคุณภาพยิ่งขึ้นครูคณิตศาสตร์มีความถนัดในการคำนวณการนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ ข้อมูลครูบรรณารักษ์ช่วยกันเขียนบรรณานุกรม ครูภาษาไทยช่วยตรวจสอบการสะกดคำ ภาษาอังกฤษช่วยด้านการอ่านเอกสาร ดำรงงานวิจัยจากต่างประเทศ เป็นต้น

4. วงการศึกษา ผลงานการวิจัยในชั้นเรียนที่ดีจะได้รับการเผยแพร่โดยทั่วไปแล้วจะเป็นการกระตุ้นให้มีการพัฒนางานวิจัยอย่างไม่หยุดยั้ง ภาพลักษณ์ของมืออาชีพครูจะดีเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางจากการทำงานอย่างเป็นระบบ

4. รูปแบบและลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน

อุทุมพร จามรมาร (2537 : 9) กล่าวถึงลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนว่า การวิจัยในชั้นเรียนของครูจะมุ่งที่ห้องเรียนและโรงเรียน โดยครูเป็นผู้รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบนั่นก็คือการวิจัยของครูเป็นตัวกระตุ้นให้ครูเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหารจัดการงานของตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อนักเรียน การวิจัยของครูนอกจากมุ่งปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้กับนักเรียนแล้ว ยังต้องการให้เกิดการปฏิบัติหรือ Action ที่เกี่ยวกับโรงเรียนและห้องเรียน ซึ่งผลของ Action ดังกล่าวอาจขยายวงกว้างไปยังห้องเรียนอื่นโรงเรียนอื่นในพื้นที่เดียวกันและพื้นที่อื่นได้ด้วย

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิยม (2540 : 25 - 30) และชัยพจน์ รักรังาม (2539 : 23 - 27) กล่าวถึงการวิจัยในชั้นเรียนมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ เป็นการวิจัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานจริง โดยครูเป็นทั้งผู้ผลิตงานวิจัยและผู้บริโภคผลการวิจัยหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือครูเป็นนักวิจัยในชั้นเรียน ครูนักวิจัยจะตั้งคำถามที่มีความหมายในการพัฒนาการเรียนการสอนไปพร้อมๆ กับการจัดเก็บข้อมูลตามระบบข้อมูลที่ได้ออกแบบการวิจัยไว้ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัย นำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนแล้วจะพัฒนาข้อความรู้ที่ได้นั้นต่อไปให้มีความถูกต้องเป็นสากลและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้นต่อการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนา นักเรียนของครูให้มี คุณภาพยิ่งขึ้น

กาญจนา วัฒนสุนทร (2545 : 31 - 32) ได้อธิบายถึงลักษณะของการวิจัยไว้ว่า การวิจัยโดยทั่วไปทุกที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ขยายผลและนำผลไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างโดยมีการกำหนดกรอบประชากรของการวิจัยไว้ก่อน ในกรณีที่ประชากรใหญ่มากการวิจัยจะทำกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนเล็กกว่า โดยมีกระบวนการวิจัยที่ซับซ้อนและยุ่งยากเกินกว่าที่คนทั่ว ๆ ไปที่มีได้รับการอบรมศึกษามาโดยตรงจะสามารถทำได้ง่ายนัก กระบวนการเหล่านี้เอื้อที่จะให้ความมั่นใจในความเที่ยงตรงทั้งภายในและภายนอก นั่นคือ ต้องการความมั่นใจว่าผลการวิจัยมีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ไม่ว่าผู้ใดมาทำก็จะได้ผลเป็นเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นแนวความคิดเรื่องความเที่ยงตรงภายใน ส่วนความเที่ยงตรงภายนอกเป็นแนวความคิดที่ต้องการให้ความมั่นใจว่า ไม่ว่าผลการศึกษาจากตัวอย่างจะเป็นอย่างไร เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มประชากร เป้าหมายที่กำหนดไว้ก็จะได้ผลเช่นเดียวกัน

รุ่ง แก้วแดง (2545 : 46 - 48) กล่าวว่า การวิจัย คือ กระบวนการสร้างองค์ความรู้ต้องสร้าง (Construct) ต้องประกอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้หนึ่ง เหมือนกับการหาคำตอบและการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งกระทำได้ 2 วิธี คือ การวิจัยแบบเป็นระบบ (Systematic) หรือเป็นวิทยาศาสตร์ (Science)

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล (2543 : 33) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน โดยมากควรเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งอาจจะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเต็มรูปแบบหรือเฉพาะส่วนก็ตาม นักวิจัยทางการศึกษาเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่มีความเฉพาะเจาะจงและมีลักษณะที่พิจารณาตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดเริ่มต้นการวิจัยการวิจัยในชั้นเรียนมีจุดกำเนิดจากสภาพปัญหาหรือข้อขัดข้องในการเรียนการสอนที่ครูพบ ครูต้องการปรับปรุงหรือแก้ปัญหานั้น ๆ ด้วยวิธีการวิจัย ปัญหาวิจัยจึงเริ่มจากความคิดของครูมากกว่าความคิดของผู้อื่น หรือจากหลักทางทฤษฎีโดยตรง

2. ขอบข่ายของการวิจัยโดยขอบข่ายของการวิจัยในชั้นเรียนนั้นแคบและเฉพาะเจาะจงในประเด็นต่อไปนี้

2.1 ปัญหาการวิจัย (Research Problem) เรื่องที่วิจัยอาจจะเป็นประเด็นที่เล็กแต่สำหรับครูแล้วจะมีความหมายสำหรับการการสอนโดยตรง

2.2 ประชากร มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียน ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หรือสภาวะการเรียนหนึ่ง ๆ (Classroom Context) ในการศึกษาอาจมุ่งที่นักเรียนเฉพาะราย นักเรียนห้องหนึ่งหรือหลายห้องเรียนที่ครูทำการวิจัยนั้นมีส่วนรับผิดชอบในการเรียนการสอน

2.3 การนำผลวิจัยไปใช้ การวิจัยมุ่งผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูในสภาพแวดล้อมที่ทำการวิจัยนั้น ๆ โดยมุ่งเพื่อนำไปใช้ในวงกว้าง กล่าวคือ ไม่มุ่งข้อสรุปเชิงนัยทั่วไป

3. ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางกระบวนการวิจัยทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นการวิจัยที่ดำเนินการโดยครูคนเดียวหรือโดยคณะครูร่วมกันวิจัยอีกทั้งอาจมีนักการศึกษาในระดับปฏิบัติ เช่น ศึกษานิเทศก์ ร่วมในการวิจัยด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขอบเขตของการวิจัย

4. การวิจัยจะดำเนินการไปพร้อมๆกับการเรียนการสอนปกติให้เป็นส่วนของการเรียนการสอนผู้เรียนไม่รู้สึกรู้สีกว่าอยู่ภายใต้สภาวะการวิจัย ผลการวิจัยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ธรรมชาติของห้องเรียนที่เป็นปกติ

5. กระบวนการวิจัย มีการเชื่อมโยงระหว่างการคิดเชิงสะท้อน (Reflective) และการปฏิบัติ (Action) อย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการพินิจพิจารณาทั้งก่อนและหลังการทดลองปฏิบัติ

6. วิจัยมีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน เช่น อาจเป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประยุกต์ ซึ่งดำเนินการได้อย่างกลมกลืนกับการสอนของครู และใช้สถิติที่ไม่ซับซ้อนมากนักในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนที่กล่าวมาจะเห็นว่าผู้วิจัย คือครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รู้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เริ่มต้นจากปัญหาหรือข้อสงสัยที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมการสอนแล้ววางแผนวิจัยไปสอน ไปเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน สรุปผลเพื่อนำไปแก้ปัญหาลงในชั้นเรียน

5. กระบวนการและขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียน

กระบวนการและขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียนมีนักการศึกษาได้เสนอกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

สิริรัก ชาญกุลวารี (2547 : 202-203) กล่าวว่าการศึกษาวิจัยปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งเป็นการรอบของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การสำรวจปัญหาและกำหนดปัญหาเป็นการทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นปัญหาในชั้นเรียนวิเคราะห์สภาพปัญหา วิเคราะห์สาเหตุปัญหา จากการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เลือกปัญหาที่ต้องการแก้ไข และระบุคำตอบที่คาดหวัง ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1.1 ระบุปัญหา

1.2 ศึกษาสภาพของปัญหา

1.3 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

1.4 กำหนดวัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหาและระบุคำตอบที่คาดหวัง

2. การวางแผนดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการกำหนดขั้นตอนในการวิจัย กำหนดกรอบและวางแผนการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ ระบุตัวแปร ตั้งสมมติฐานการวิจัย ระบุกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแผนที่วางไว้ต้องมีการยืดหยุ่นเพื่อปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดวิธีแก้ปัญหา

2.2 กำหนดเครื่องมือและสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลตามแผนที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 วิเคราะห์ข้อมูล

4. การสรุปผลและการสะท้อนผลการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการให้คำตอบตามจุดประสงค์การวิจัย และการแสดงความคิดเชิงวิพากษ์ของผู้วิจัยเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย การใช้ประโยชน์งานวิจัย อธิบายสิ่งที่ผู้วิจัยเรียนรู้จากการวิจัยนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้รายงานวิจัยกับเพื่อนร่วมงานและนักวิชาการ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติต่อไป และวางแผนดำเนินการวิจัยต่อไป ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

4.1 สรุปผลการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

4.2 เขียนรายงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

4.3 สะท้อนผลการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

4.4 นำผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไปใช้วางแผนเพื่อปรับปรุงหรือแก้ปัญหา

ใหม่

ถาวร พลีดี (2546 : 109) กล่าวว่าก่อนการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนพบว่าสภาพปัจจุบันครูผู้สอนในสถานศึกษาส่วนมากประสบปัญหา คือ ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะในด้านการวิจัยในชั้นเรียน ขาดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการที่จะทำการวิจัยในชั้นเรียน ขาดเอกสารตำราเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ขาดตัวอย่างงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูได้ศึกษาเป็นตัวอย่างขาดการนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ขาดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้สอนมีภาระงานที่รับผิดชอบค่อนข้างมาก มีเวลาที่จะศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย

ประวัติ เอรารวรรณ์ (2542 : 28) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นระบบคือ เริ่มต้นจากการสำรวจสภาพปัญหาการปฏิบัติงานว่ามีปัญหาอะไรบ้าง วางแผนเพื่อแก้ปัญหาลงมือปฏิบัติตามแผนแล้วสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อเริ่มต้นใหม่ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

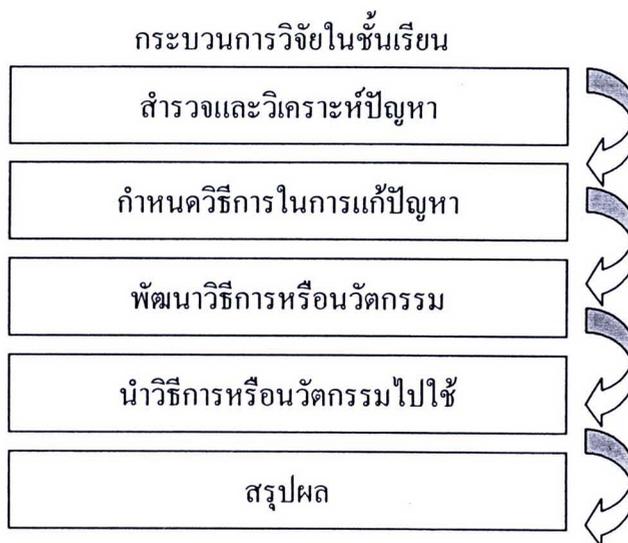
1. การสำรวจสภาพการปฏิบัติงาน (Reconnaissance) เป็นขั้นตอนของการสำรวจสภาพการปฏิบัติงานของครูว่ามีปัญหาอะไรบ้างแล้ววิเคราะห์ว่าปัญหาเหล่านั้นมีสาเหตุมาจากอะไร และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขสภาพการปฏิบัติงานในส่วนใดบ้างซึ่งสามารถสำรวจได้จากกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมนักเรียน สภาพแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ ของโรงเรียน การสำรวจและการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว จะนำไปสู่การเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจนและสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยได้

2. การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนสำหรับการกำหนดวัตถุประสงค์กำหนดวิธีการและวางแผนเพื่อลงมือปฏิบัติ (Action) ในค้นหาคำตอบหรือพัฒนานวัตกรรมและการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสภาพปฏิบัติงานที่เป็นปัญหา

3. การลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้

4. การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) หลังจากทำการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตามแผนจนปรากฏผล นักวิจัยต้องมีการสะท้อนผลการปฏิบัติว่ามีสิ่งใดเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาไปบ้าง เพื่อสรุปผลและวางแผนปรับปรุงใหม่หรือแก้ปัญหาใหม่ต่อไป

จากกระบวนการดังกล่าวจะเห็นว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนมุ่งที่จะแสวงหาคำตอบหรือพัฒนานวัตกรรมควบคู่ไปกับการนำเอาคำตอบหรือนวัตกรรมนั้นไปใช้แก้ปัญหาที่ครูกำลังประสบอยู่ ซึ่งเป็นวงจรต่อเนื่องไม่สิ้นสุด ครูจึงสามารถปรับปรุง ประยุกต์ให้เข้ากับการทำงานปกติของตนเองได้ ดังนั้นการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูไม่ใช่เริ่มต้นงานชิ้นใหม่แต่เป็นการวิเคราะห์วางแผนและจัดระบบการทำงานเดิมของครูให้เป็นกระบวนการทำงานที่เป็นการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนไปด้วยวงจรการทำวิจัยในชั้นเรียน ดังภาพที่ 2.1

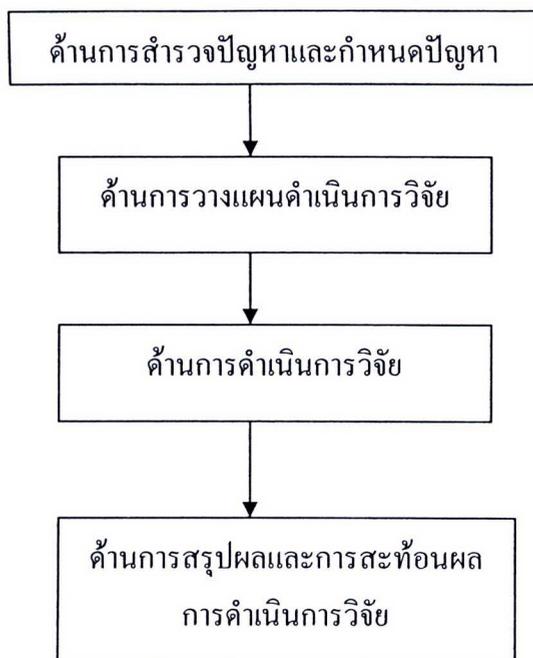

ภาพที่ 2.1 กระบวนการและขั้นตอนในการวิจัยในชั้นเรียน

ที่มา : กรมวิชาการ 2542 : 7

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม (2545 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยเป็นกระบวนการค้นหาความรู้และแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เชื่อถือได้ สามารถนำผลการค้นพบมาแก้ไขปัญหที่เกิดจากการเรียนรู้หรือตัดสินใจพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ใช้การศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งโดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากขั้นการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา จนถึงขั้นสรุปและรายงานผล

สิริรัก ชาญกลรวี (2547 : 200-202) ได้สรุปขั้นตอนการทำวิจัยในชั้นเรียนซึ่งเป็นกรอบของการวิจัย ได้กล่าวไว้ในเอกสารการประชุมทางวิชาการ การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ (19-20 กรกฎาคม 2547)

ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนการวิจัยโดยทั่วไป

ด้านการสำรวจปัญหาและกำหนดปัญหา หมายถึง การสำรวจหาข้อบกพร่องของการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนของครูแล้วนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุ

ด้านการวางแผนดำเนินการวิจัย หมายถึง การศึกษาเอกสารตำรา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียนแล้วนำมาวางแผน

ด้านการดำเนินการวิจัย หมายถึง การคิดหาวิธีแก้ปัญหาลงมือวางแผนสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่พบเสร็จแล้วนำมาวิเคราะห์และแปลผล

การสรุปผลและการสะท้อนผลการดำเนินการวิจัย หมายถึง การนำเอาผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุป อภิปรายผลและนำเสนอผลการวิจัยนั้น

จากกระบวนการและขั้นตอนในการวิจัยในชั้นเรียนดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ถึงแม้จะกำหนดขั้นตอนที่แตกต่างกันบ้าง แต่ก็มีพื้นฐานมาจากกระบวนการวิจัยทางการศึกษา

รัตนา ศรีเหรียญ (2542 : 30 - 33) ศึกษาพบว่าการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนมีกระบวนการและขั้นตอนคล้ายกับการวิจัยตามรูปแบบ เพื่อให้ครูได้ทราบขั้นตอนต่างๆ จึงได้แบ่งขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียนออกเป็น 6 ขั้นตอน

1. การศึกษาสภาพปัญหาที่ต้องการศึกษา (Focusing your Inquiry) เป็นขั้นตอนแรกของการวิจัยที่ครูต้องทำความเข้าใจ และศึกษาสภาพของปัญหาที่ต้องการศึกษาว่ามีความจำเป็นอย่างไร และมีความเกี่ยวข้องกับเรื่อง (ตัวแปร) ใดบ้าง วิธีการอาจใช้การประชุมร่วมกันระหว่างครูที่พบปัญหาคล้าย ๆ กัน โดยสภาพปัญหาต้องมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน

2. การกำหนดปัญหาวิจัย (Formulating a Question) เป็นการกำหนดหัวข้อของเรื่องที่ต้องการทำวิจัยหรือที่เราเรียกว่า ชื่อวิจัย ซึ่งมีความสำคัญสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ได้ทำการศึกษามาก่อนหน้านี้ ปัญหาวิจัยในชั้นเรียนแต่ละเรื่องไม่ควรใช้ระยะเวลาในการศึกษานานเกินไปโดยทั่วไปมักไม่เกิน 1 ภาคเรียนหรือ 1 ปีการศึกษาปัญหาวิจัยในชั้นเรียนที่ดีจะประกอบด้วยลักษณะ ที่สำคัญ 3 อย่าง คือ

2.1 ต้องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนและนักเรียนซึ่งอาจเป็นปัญหาสำคัญต่อการเรียนการสอน และนักเรียน ซึ่งอาจเป็นปัญหาที่ครูต้องแก้ไข ต้องการปรับปรุงหรือประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 มีความสัมพันธ์กับปัญหาที่ต้องการศึกษา ถ้าครูทำการศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากกว่าหนึ่งปัญหาแล้ว ทุกปัญหาที่ทำการศึกษามีความสัมพันธ์กันที่มีลักษณะเป็นชุดวิจัย (Batteries of Research)

2.3 เป็นปัญหาที่สามารถหาคำตอบได้เนื่องจากปัญหาวิจัยในชั้นเรียนเป็นปัญหาที่ใช้ข้อมูลซึ่งรวบรวมได้จากห้องเรียนในการตอบคำถามวิจัย ซึ่งต้องเป็นปัญหาที่ไม่กว้างมากเกินไป เพราะมิฉะนั้นจะหาข้อมูลมาตอบคำถามไม่ได้หรือตอบได้ไม่สมบูรณ์

3. ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review of literature and resources related your question) การทำวิจัยในชั้นเรียนมีความจำเป็นอย่างที่จะต้องอาศัยผลงานการศึกษาค้นคว้าของบุคคลอื่นเป็นแนวทาง จะคิดว่าเราเป็นคนแรกที่คิดทำเป็นคนแรกคงไม่ได้ ถึงแม้ว่าปัญหานั้นจะไม่ซ้ำกับใครหรือยังไม่เคยมีใครศึกษามาก่อนเลยก็ตามการที่ผู้วิจัยจะนิยามปัญหาได้ชัดเจนเพียงใดสามารถทำวิจัยได้หรือไม่นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มาก ๆ ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะพบความจริงประการหนึ่งว่าปัญหาทุกอย่างเป็นของเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้วทั้งสิ้น การที่เรามองเห็นว่าปัญหาเป็นปัญหาใหม่เพราะมีการแปลงรูปไปจากเดิมเท่านั้น แหล่งสำคัญที่สุดของการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ ห้องสมุด เพราะห้องสมุดถือเป็นที่รวบรวมของหนังสือ ตำรา และเอกสารต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะห้องสมุดของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาทั้งหลายโดย ผู้วิจัยสามารถค้นคว้าหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยจากแหล่งความรู้ต่อไปนี้

- 3.1 หนังสือ ตำราที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยที่กำลังศึกษา
- 3.2 สารานุกรมและที่รวบรวมผลงานของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3.3 วารสารการวิจัยสาขาต่าง ๆ
- 3.4 ปรินต์มานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
- 3.5 หนังสือรวบรวมบทคัดย่อปรินต์มานิพนธ์และวิทยานิพนธ์
- 3.6 หนังสือพิมพ์ทั้งรายวันและรายสัปดาห์ นิตยสารต่าง ๆ
- 3.7 Dissertation Abstract international (DAI)
- 3.8 ERIC Educational Documents Abstract (ERIC)
- 3.9 ระบบเครือข่ายข้อมูลทาง INTERNET

4. การรวบรวมข้อมูล (Collecting relevant data) เป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูตอบคำถามการวิจัยในชั้นเรียนได้ถูกต้อง ลักษณะของข้อมูลที่ดีต้องมีความสัมพันธ์โดยตรงกับปัญหาวิจัยข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัยในชั้นเรียนได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่จากแบบบันทึกได้จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน แบบทดสอบ แบบสอบถามจากกลุ่มทดลองที่ครูจัดขึ้นข้อมูลที่รวบรวมได้ต้องอยู่ภายใต้กรอบของปัญหาประเภทของข้อมูลที่ใช้เพื่อการวิจัยในชั้นเรียนแบ่งได้เป็น นามบัญญัติ (Nominal Scale) เรียงลำดับ (Ordinal Scale) อันตรฐาน (Interval Scale) และสัดส่วน (Ratio Scale) ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อมูลเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพก็ได้ การรวบรวมข้อมูลครูต้องยึดถือคุณธรรมและ จริยธรรมของผู้วิจัย (Ethical Issues) อย่างเข้มงวด ไม่มีความลำเอียง หรืออคติใดทั้งสิ้น มิฉะนั้น ผลการศึกษาจะเกิดความผิดพลาดได้ง่าย

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล (Analyzing and interpreting the data) เป็นขั้นตอนที่ครูทำการประมวลผลข้อมูลที่รวบรวมได้แล้วนำเสนอในรูปของแผนภูมิ ตารางต่าง ๆ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อมูลดิบก็ได้รูปแบบข้อมูลที่นำเสนออาจมีลักษณะเป็นกลุ่ม เป็นรายบุคคล หรือผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยสถิติพรรณนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยในชั้นเรียน การแปลผลการวิเคราะห์นั้นครูต้องทำการอ่านผลการวิเคราะห์และทำการแปลผลออกมาเพื่อให้บุคคลอื่นสามารถทำความเข้าใจในผลการวิเคราะห์ได้ในขั้นตอนนี้ไม่ควรแสดงความคิดเห็นใดที่ไม่มีหลักการหรือเอกสารการวิจัยรองรับ ควรแปลตามผลตามผลการวิเคราะห์ที่ได้รับอย่างแท้จริงและไม่ควรมีอคติในการแปลผล แต่ถ้ามีข้อเสนอแนะใด ๆ ครูสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม

6. การเขียนรายงานการวิจัย (Reporting Results) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการเผยแพร่ผลการศึกษา พิมพ์ด้วยอักษรขนาด 16 pixele จะเป็น font อะไรก็ได้ แต่ขอเสนอแนะใช้ font แบบ Angsana New รายงานการวิจัยในชั้นเรียนมี 3 ส่วนคือ

6.1 ส่วนหัว (Heading) เป็นส่วนที่ประกอบด้วย ปก คำนำ สารบัญ สารบัญตาราง (ถ้ามี) บัญชีภาพ (ถ้ามี)

6.2 ส่วนตัวรายงาน (Reporting) ส่วนประกอบของตัวรายงานมี 5 ส่วน ตามขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียนแต่ละส่วนมีจำนวนหน้า ดังนี้

6.2.1 การศึกษาสภาพปัญหาที่ต้องการศึกษา 1 – 2 หน้า

6.2.2 การกำหนดปัญหาวิจัย 1 – 2 หน้า

6.2.3 ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3 – 5 หน้า

6.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล 2 – 4 หน้า

6.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล 2 – 4 หน้า

จำนวนหน้าของงานวิจัยในชั้นเรียนส่วนนี้ของแต่ละเรื่องรวมแล้วไม่เกิน 17 หน้า แต่ถ้ามีเอกสารหรือรายการใด ๆ ที่ต้องการเพิ่มเติมสามารถใส่ลงไปได้ในส่วนของภาคผนวก

6.3 ส่วนท้าย (Tailing) เป็นส่วนที่ประกอบด้วย บรรณานุกรม และตามแนวทางนี้ครูจะมีเสรีภาพการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ขณะเดียวกันถูกคาดหวังให้เปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนหนังสือมาเป็นครูผู้สอนวิธีการเรียนรู้และทักษะในการแสวงหา

พิมล วิเศษสังข์ (2543 : 15 - 17) ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยระดับชั้นเรียนว่าควรประกอบไปด้วย 11 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดปัญหาเป็นการรวบรวมสภาพปัจจุบัน จำแนกและจัดลำดับข้อมูลเพื่อค้นหาจุดที่เป็นปัญหา ศึกษาสาเหตุของปัญหา ระบุประเด็นที่เป็นปัญหาก่อนการตั้งชื่อเรื่อง เป็นการนำข้อมูลที่สรุปได้จากการกำหนดปัญหามาตั้งเป็นหัวข้อเรื่องสำหรับการวิจัย

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นการระบุข้อความที่เป็นความต้องการของผู้วิจัยว่าต้องการที่จะได้อะไรบ้างหรือค้นคว้าหาคำตอบในประเด็นใดบ้างในการวิจัย

3. การตั้งสมมุติฐาน เป็นการระบุข้อความที่เป็นคำตอบที่คาดหวังเกี่ยวกับความแตกต่างที่อาจจะเป็นไปได้ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

4. การกำหนดตัวแปรเป็นการกำหนดลักษณะหรือคุณสมบัติหรือปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาหรือวัด ซึ่งเป็นการกำหนดขอบเขตของการวิจัยอย่างหนึ่ง

5. การเลือกแบบแผนการวิจัย แบบแผนการวิจัยต่าง ๆ ได้มีผู้คิดค้นออกแบบแผนการวิจัยแบบใดแบบหนึ่งที่เหมาะสมกับหัวข้อหรือปัญหาการวิจัยที่ตั้งไว้

6. การกำหนดแหล่งข้อมูลเป็นการระบุที่มาของข้อมูลการวิจัยที่จะใช้วิเคราะห์เพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

7. การสร้างนวัตกรรมนวัตกรรมเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของผู้วิจัย ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดและจัดทำตามหลักการของการสร้างนวัตกรรมแต่ละชนิด ทั้งนี้ นวัตกรรมจะต้องสอดคล้องกับแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งผู้วิจัยได้คิดค้นและศึกษาได้ตั้งแต่การกำหนดปัญหาการวิจัยระดับชั้นเรียนไว้แล้ว

8. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สิ่งสำคัญของการวิจัยอย่างหนึ่ง คือ ข้อมูลที่ผู้วิจัยจะต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัย ก่อนที่จะได้ข้อมูลมาจะต้องมีวิธีการอย่างหนึ่งที่เรียกว่า การจัดหรือการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งก่อนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องกำหนดเครื่องมือให้สอดคล้องกับหัวข้อปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสร้างเครื่องมือให้มีคุณภาพเชื่อถือได้

9. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการนำเครื่องมือไปวัดประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิควิธีอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรง

10. การวิเคราะห์ข้อมูลภายหลังจากได้ข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างแล้วก็จะมีการจัดทำหรือวิเคราะห์อย่างมีระบบตามระดับขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

11. การสรุปผลการวิจัยและการเขียนรายงานการวิจัยเป็นการสรุปข้อค้นพบในการวิจัย เป็นองค์ความรู้

สรุปการพัฒนากระบวนการจัดการการเรียนรู้ของครู โดยใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่เกิดจากการศึกษาโดยครูผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ของห้องเรียนในขณะที่ทำกิจกรรมการเรียนการสอน ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยอาศัยขบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระยเวลานั้น ๆ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนคือการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน การวางแผนการวิจัยในชั้นเรียน การค้นหาสื่อวัตกรรมไปใช้ในกิจกรรม และสรุปผลเขียนรายงานผลการวิจัย

6. การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2542 : 10 - 47) กล่าวว่า การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งเพราะครูสามารถใช้ข้อมูลหรือนวัตกรรมใหม่ที่ค้นพบในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามที่ต้องการ ซึ่งจะนำไปใช้ดังกล่าวกจะทำให้การวิจัยในชั้นเรียนมีความสมบูรณ์และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

1. ความสำคัญของการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ มีความสำคัญดังนี้

1.1 ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น เพราะครูสามารถใช้นวัตกรรม วิธีการ เทคนิคการสอนหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่มีคุณภาพผ่านกระบวนการตรวจสอบที่เชื่อถือได้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน

1.2 ทำให้ครูพัฒนางานของตนเองให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น เพราะครูสามารถนำข้อมูลที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยมาใช้ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

1.3 ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมจนบรรลุศักยภาพสูงสุดเนื่องจากครูสามารถส่งเสริมและพัฒนาได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนแต่ละคน

1.4 ทำให้ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ใช้ปรับปรุงพัฒนางานบริหาร และจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 ครูใช้เป็นผลงานทางวิชาการเพื่อเสนอข้อกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นได้

1.6 ทำให้มีข้อมูลในการปรับปรุงหรือดัดแปลงงานในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีระบบ

1.7 ทำให้มีแนวทางในการดำเนินงานหรือกำหนดนโยบายของหน่วยงานหรือองค์กร

2. จุดมุ่งหมายในการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้

2.1 เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน

2.2 เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานเฉพาะด้าน

2.4 เพื่อใช้ประเมินประสิทธิภาพและพัฒนาการปฏิบัติงานของครูหรือหน่วยงาน

3. แนวทางการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้

3.1 นำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารนำไปใช้ในการจัดการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนสอน ซึ่งได้แก่

3.1.1 ใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร

3.1.2 ใช้ปรับปรุง ดัดแปลงงานให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างเป็นระบบ เช่น การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เช่น การดำเนินโครงการต่าง ๆ ด้านวิชาการ

3.1.3 ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เช่น ครูสอนแบบหน่วยการเรียน โดยการบูรณาการสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรกำหนด

3.2 นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอน เมื่อครูได้ข้อค้นพบความรู้ใหม่ ๆ จากการวิจัยแล้วควรมีการเผยแพร่ให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.2.1 เผยแพร่เพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง ค้นคว้า

3.2.2 เผยแพร่แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดแนวทางในการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ที่ลึกซึ้งและมีประโยชน์ต่อไป

3.3 นำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพ การวิจัยในชั้นเรียนนอกจากจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนแล้วยังเป็นการพัฒนาวิชาชีพของครูอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อครูทำวิจัยในชั้นเรียน ทำให้การเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการของตนเอง ทำให้ครูมีนวัตกรรม สื่อและวิธีการสอนที่มีคุณภาพอันสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 อีกประการหนึ่งครูยังสามารถนำผลงานที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการตามหลักเกณฑ์การขอเลื่อนระดับหรือปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูได้อีกด้วย โดยผลงานนั้นควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

3.3.1 ผลงานสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่

3.3.2 ผลงานที่คุณภาพตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกำหนด

3.3.3 ผลงานมีรูปแบบการเขียนรายงานที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับ

3.4 การส่งเสริมการนำผลการวิจัยไปใช้

3.4.1 ครู

1) จัดทำสรุปผลการวิจัยด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เผยแพร่แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) ครูควรนำวิธีการ / นวัตกรรมที่ค้นพบจากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

3) ครูแลกเปลี่ยนงานวิจัยของตนเองกับผู้อื่น เช่น การนำเสนอผลการวิจัยในที่ประชุม การเข้าร่วมสัมมนา และการเผยแพร่เอกสาร

3.4.2 ผู้บริหาร

1) กระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นพื้นฐาน

2) ส่งเสริมให้ครูทุกคนหาความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนพัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

3) จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการทางวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง

4) เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนแก่ครู

5) นำผลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนให้ประสบผลสำเร็จและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากการวิจัยในชั้นเรียนทำให้ครูสามารถแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ตรงจุด

7. ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูมีวิถีชีวิตในการทำงานอย่างเป็นระบบแต่ครูส่วนใหญ่คิดว่า การวิจัยเป็นเรื่องที่ยากยิ่งในการทำ จึงเป็นปัญหาตลอดมา ปัญหาที่ประสบในการดำเนินการเพื่อการวิจัยทางการศึกษาหรือการวิจัยในชั้นเรียนนั้นจะเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการขาดปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้วิจัยที่ขาดพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการวิจัยครูผู้วิจัยไม่มีเวลาพอหรือกระทั่งครูไม่ได้นำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน ปัญหาบางประเภทสนับสนุนไม่เพียงพอ ปัญหาขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้และสนับสนุนการวิจัย

สุวัฒน์ สุวรรณเขตนิยม (2540 : 25 – 30, อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี และสร้อย สกลรักษ์. 2540 : 60) กล่าวว่าปัจจุบันครูกระตือรือร้นในการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นอันมากแต่ปัญหาในการวิจัยของครูพอสรุปได้ ดังนี้

1. ปัญหาในเรื่องการไม่มีเวลาเพราะครูให้เวลากับงานการสอนเป็นสำคัญจึงไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับการทำวิจัย ฉะนั้นครูจึงต้องบริหารเวลาให้ดีและทำงานอย่างเป็นระบบใช้เวลาในช่วงปิดภาคเรียนครูต้องวิเคราะห์วางแผน เตรียมอุปกรณ์เครื่องมือให้พร้อมและเมื่อเปิดภาคเรียนมาครูจะได้เริ่มทำตามแผนการวิจัยตลอดภาคเรียน แล้วใช้เวลาในช่วงปิดภาคเรียนอีก 2 – 3 สัปดาห์เป็นอย่างน้อยสำหรับการวิเคราะห์สรุปผลและผลิตงาน

2. ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้การช่วยเหลือทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะในเรื่องสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ปัญหาเรื่องการผลิตและรายงานผลการวิจัยที่ต้องการผู้ช่วยผลิตตัวรายงานทั้งหลาย จากการนำเสนอปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยในชั้นเรียนสรุปปัญหาและอุปสรรคมี 3 ด้าน คือ ด้านผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้อง ด้านงบประมาณสนับสนุนการวิจัย ด้านวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูล ในการทำวิจัย

กองวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการ (2530 : 102 – 125, อ้างถึงใน วิมลลักษณ์ ไกรวงษ์ 2547 : 20) ได้จัดประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาเรื่อง การนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดการศึกษา และผลการประชุมได้มีการสรุปถึงปัญหาในการทำวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนาโรงเรียน ดังนี้

1. ไม่มีการศึกษาวิจัยเฉพาะเรื่องที่ตรงกับปัญหาที่โรงเรียนต้องการอย่างเพียงพอ

2. งานวิจัยที่มีอยู่ได้เสนอแนวทางหรือวิธีการนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง
3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนไม่ได้แพร่หลายเข้าไปสู่โรงเรียน
4. ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนยังไม่มีมาตรการที่มั่นใจได้ว่าจะเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพพอที่จะนำไปพัฒนาโรงเรียนได้
5. นักวิจัยภายนอกมักมองไม่เห็นถึงสภาพปัญหาของโรงเรียนที่แท้จริงจึงไม่สามารถสร้างงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน
6. นักวิจัยระดับโรงเรียนยังไม่เข้าใจเรื่องงานวิจัยจึงไม่สามารถเก็บข้อมูลพื้นฐานให้เป็นระบบได้
7. นักวิจัยไม่ได้ชี้ส่วนสำคัญของงานวิจัยที่จะนำไปแก้ปัญหภายในชั้นเรียน
8. ผู้บริหารไม่เข้าใจวิธีแก้ปัญห โดยใช่ผลงานวิจัย
9. ผู้บริหารส่วนหนึ่งไม่เห็นความสำคัญของงานวิจัยจึงไม่ส่งเสริมให้มีการแก้ปัญหาโดยวิธีวิจัย

สรุปได้ว่าปัญหาที่ประสบในการดำเนินการเพื่อการวิจัยทางการศึกษา หรือการวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการขาดปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัยในชั้นเรียนได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับตัว ผู้วิจัยที่ขาดพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ครูผู้วิจัยไม่มีเวลาเพียงพอและปัญหางบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ปัญหาขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เรียนจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารเพื่อนร่วมงานหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

บทบาทของผู้บริหารในการสร้างเสริมแรงจูงใจต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน

ผู้บริหารเป็นผู้นำขององค์กรมอานาจหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับเป็นทางการและใช้อำนาจนั้นสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยต้องทำหน้าที่ประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ด้วยกันอย่างสามัคคีกลมเกลียวรับผิดชอบ ต่อเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของกลุ่มและองค์การอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดแก่กลุ่มเพื่อให้ทำงานได้บรรลุเป้าหมาย (อุรารัตน์ วงศ์ศิลป์.2538:12) ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรอื่นจำเป็นต้องให้ความสนใจและพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการวิจัยเพื่อจะทำได้เห็นนโยบายประสบความสำเร็จ และนำไปสู่ภารกิจของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้นำที่มีความสำคัญต่อโรงเรียนอย่างยิ่งย่อมจะต้องมีบทบาทเกี่ยวกับการวิจัยในโรงเรียนในฐานะผู้นำการวิจัย สร้างบรรยากาศการวิจัยในโรงเรียน โดย

กำหนดให้การวิจัยเป็นนโยบายที่สำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียนจัดนิทรรศการและเผยแพร่งานวิจัยของครูและนักเรียนจัดให้มีหน่วยงานและคณะกรรมการวิจัยประจำโรงเรียน จัดหาทุนการวิจัย โดยการจัดงบประมาณประจำปีและแสวงหาแหล่งทุนต่างๆมาใช้จัดการฝึกอบรมการวิจัยแก่ครูเพื่อนำไปใช้วิจัยในชั้นเรียนให้ดียิ่งขึ้นส่งบุคลากรไปร่วมศึกษาอบรม และกิจกรรมการวิจัยเท่าที่โอกาสอำนวยและให้นำมาเสนอเผยแพร่แก่บุคลากรอื่นจัดนิทรรศการวิจัยโดยตนเองอย่างน้อยเข้าร่วมเป็นผู้วิจัยในโครงการวิจัยต่างๆ ให้รางวัลในรูปแบบต่างๆแก่ครูและนักเรียนที่มีผลการวิจัยดีและในฐานะนักวิจัย พัฒนาศักยภาพตนเองในการวิจัย โดยการศึกษาต่อระดับสูงขึ้น หรือเข้าร่วมฝึกอบรมวิจัยอย่างต่อเนื่องเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาอย่างน้อยร่วมเป็นผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยทั้งในด้านเอกสารและการนำเสนอผลการวิจัยในการประชุมวิจัย (Symposium) (ธีระบุญเจริญ, 2550 : 359-360) ซึ่งสอดคล้องกับกองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ(2546:52-55)กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมด้านวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้อือนำการวิจัยเข้าสถานศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยแรงจูงใจ เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้การบริหารจัดการขององค์กรวิจัยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีตัวชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญ 10 ประการ คือ

1. บทบาทของผู้บริหารด้านกำหนดนโยบายและการบริหารงาน
2. บทบาทของผู้บริหารด้านการปกครองบังคับบัญชา
3. บทบาทของผู้บริหารด้านการกำหนดบทบาทของผู้บริหารด้านค่าจ้างเงินเดือน
4. บทบาทของผู้บริหารด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
5. บทบาทของผู้บริหารด้านการกำหนดการทำงาน
6. บทบาทของผู้บริหารด้านการสร้างความสำเร็จ
7. บทบาทของผู้บริหารด้านการให้การยอมรับนับถือ
8. บทบาทของผู้บริหารด้านการกำหนดลักษณะของงาน
9. บทบาทของผู้บริหารด้านการกำหนดความรับผิดชอบ
10. บทบาทของผู้บริหารด้านการส่งเสริมความก้าวหน้า

สรุปว่าบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การประสานงาน การอำนวยความสะดวกการสร้างปฏิสัมพันธ์ การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้ครูทำงานได้บรรลุเป้าหมาย รวมถึงการหามาตรการต่างๆมาเร่งเร้าให้ครูเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองรับผิดชอบตนเอง การกระตุ้นให้ครูเกิดความสนใจกับบรรยากาศทางวิชาการเพิ่มขึ้นให้ครูได้เพิ่มประสบการณ์ในด้านเทคนิคการถ่ายทอดความรู้และการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ ประสบการณ์สูงขึ้น

ดังนั้น การสร้างเสริมแรงจูงใจในการทำวิจัยในโรงเรียน จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือให้ครู ได้มีการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัย เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ๆสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การที่ผู้บริหารจะสามารถส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานวิจัยในโรงเรียนมีกำลังใจ และสามารถทำงานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในหน่วยงาน

จากแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจดังกล่าว มีลักษณะคล้ายคลึงกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริชเบอร์ก(Herzberg's Two Factor Theory) และนำมาเปรียบเทียบทฤษฎีบริหารของเดมมิ่ง(Dr. Edward Deming) มีความสอดคล้องกัน ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนตามความคิดเห็นของข้าราชการครู โรงเรียนชุมชนกระนวน อำเภอกระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 จึงขออธิบายตามทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริชเบอร์กและทฤษฎีบริหารของเดมมิ่ง ดังนี้

1. ปัจจัยค้ำจุน

1.1 บทบาทของผู้บริหารด้านการกำหนดนโยบายและการบริหารงานขององค์กรในการสร้างเสริมแรงจูงใจต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ การมีนโยบายด้านสร้างเสริมแรงจูงใจ การทำวิจัยในชั้นเรียน อย่างเด่นชัด มีนโยบายให้มีครูผู้นำการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนสนับสนุนให้ครูผู้ทำวิจัยเป็นผู้ประสานงานวิจัยระดับเขต การจัดตั้งเครือข่ายเชื่อมโยงกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การกำหนดบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายชัดเจน การสร้างระบบการประสานงานของเครือข่ายการวิจัยที่ชัดเจน

1.2 บทบาทของผู้บริหารด้านการปกครองบังคับบัญชา ได้แก่ ความรู้ ความสามารถของผู้บริหาร ในการดำเนินงานบริหาร จัดประชุม สัมมนา การให้ความช่วยเหลือแนะนำ มีการนิเทศสม่ำเสมอติดตามและตรวจสอบผลการทำวิจัย วิเคราะห์จุดบกพร่องในการทำวิจัยในชั้นเรียนมีความยุติธรรมกับครูผู้ทำวิจัยโดยไม่เลือกปฏิบัติ

1.3 บทบาทของผู้บริหารด้านการกำหนดค่าจ้าง เงินเดือน การสวัสดิการ ได้แก่ รางวัลหรือสิ่งตอบแทนแก่ครูผู้ทำวิจัยในรูปของบริการ จัดอาหาร เครื่องดื่ม ให้กับครูที่ทำวิจัยนอกเวลาราชการ การให้สิทธิครูผู้ทำวิจัยเบิกค่าเข้ารับการอบรมด้านการวิจัยตามความเป็นจริงการให้ทุนจัดหาทุนสนับสนุนการทำวิจัยของครูที่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน การให้เงินค่าล่วงเวลาให้แก่ครูที่มีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง จัดงบประมาณ เพื่อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยในชั้นเรียน

1.4 บทบาทของผู้บริหารด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้แก่ เป็นผู้สื่อสาร สร้างความสัมพันธ์กับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนและเพื่อนร่วมงาน ให้ความเป็นกันเอง เป็นมิตร และเข้าใจ การยอมรับฟังความคิดเห็น ศึกษาความต้องการและความสนใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของครู ร่วมทำงานกับครูผู้ทำวิจัยใน โอกาสที่เหมาะสม สร้างความคุ้นเคยและความเชื่อมั่นในผู้บริหาร

1.5 บทบาทของผู้บริหารด้านการกำหนดการทำงาน ได้แก่ การจัดสวัสดิการเพื่ออำนวยความสะดวกในการวิจัย จัดชั่วโมงสอนให้ครูที่ทำวิจัยไม่มากเกินไป การจัดให้มีระบบสารสนเทศเพื่อการวิจัยในชั้นเรียน จัดห้องพิเศษเพื่อใช้สำหรับเป็นห้องทำวิจัย จัดห้องหรือมุมค้นคว้างานวิจัย และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ครูผู้ทำวิจัย เช่น หลักสูตร เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูอย่างเพียงพอ เหมาะสม มีอุปกรณ์เครื่องมือ เพื่ออำนวยความสะดวกในการวิจัยให้ครูผู้ทำวิจัยอย่างเต็มที่

2. ปัจจัยจูงใจ

2.1 บทบาทของผู้บริหารด้านการสร้างความสำเร็จ ได้แก่ การประชุม ชี้แจงให้ครูทำวิจัยทราบถึงนโยบายด้านการวิจัยของโรงเรียน และวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียน การสอน ส่งเสริมให้ครูผู้ทำวิจัยมีความรู้ ความสามารถ แก้ปัญหาในการทำวิจัยด้วยตนเองโดยการ จัดอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ด้านวิจัยแก่ครู สนับสนุนครูแต่ละคนให้มีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่ กระตุ้นให้ครูได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการวิจัยตามที่ครูสนใจหรือถนัด

2.2 บทบาทของผู้บริหารด้านการให้ยอมรับนับถือ ได้แก่ การยกย่อง ชมเชย รับฟังความคิดเห็นและยอมรับความสามารถของครูผู้ทำวิจัยใน โรงเรียนมีการให้รางวัลหรือเกียรติบัตรแก่ครูผลงานวิจัยในโรงเรียน การคัดเลือกผลงานวิจัยดีเด่นเผยแพร่เกียรติคุณคุณครูผู้ทำวิจัยการเชิดชูเกียรติครูผู้มีผลงานวิจัยด้านการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการวิจัยหรือ เผยแพร่ผลงานวิจัยของครูผู้ทำวิจัยใน โอกาสต่างๆเช่น การแสดงผลงานทางวิชาการของโรงเรียนหรืองานวันครู แต่งตั้งครูที่มีผลงานการวิจัยเป็นวิทยากรหรือครูแกนนำการวิจัยให้การยอมรับด้านการวิจัยแก่ครูทั้งในโรงเรียนเดียวกันและโรงเรียนอื่นๆ

2.3 บทบาทของผู้บริหารด้านการกำหนดลักษณะของงาน ได้แก่ การให้ความสำคัญ การงานวิจัยในชั้นเรียน กระตุ้นให้ครูเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำวิจัย ด้วยการพาครูไปทัศนศึกษา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับงานวิจัยตามโรงเรียนต่างๆที่ประสบผลสำเร็จ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูได้ค้นพบหัวข้อวิจัยที่ตรงกับความต้องการ การให้ครูได้มีโอกาสปฏิบัติงานวิจัยที่มีความสำคัญหรือท้าทายความสามารถ สร้างความมั่นใจในการทำ

วิจัยแก่ครูผู้ทำวิจัยโดยการติดต่อประสานงานหาแหล่งความรู้ ด้านการวิจัยให้ อนุญาตให้ครูทำวิจัย นำเสนอผลงานวิจัยในแบบใดก็ได้ตามความถนัด

2.4 บทบาทผู้บริหารด้านการกำหนดความรับผิดชอบ ได้แก่ การมอบหมายให้ครูทำวิจัยได้รับผิดชอบงานวิจัยใหม่ๆ การให้ความไว้วางใจให้ครูผู้ทำวิจัยได้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานและนโยบายด้านการวิจัยของโรงเรียน มีอิสระในการตัดสินใจและการทำงาน มีอำนาจรับผิดชอบในงานวิจัยของตนเองอย่างเต็มที่โดยผู้บริหารไม่เข้าไปชี้แนะ ไม่มีการตรวจสอบควบคุมการทำวิจัยอย่างใกล้ชิดจากผู้บริหาร

2.5 บทบาทผู้บริหารด้านการส่งเสริมความก้าวหน้า ได้แก่ การสร้างเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่ของครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน การเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถให้แก่ครูผู้ทำวิจัยด้วยการจัดให้มีการอบรม ประชุม สัมมนา การสาธิต การฟังปาฐกถา การบรรยาย และการอภิปรายเพื่อให้ความรู้ด้านการวิจัยอย่างต่อเนื่อง การให้ครูที่มีผลงานวิจัยได้สิทธิเข้ารับการฝึกอบรม ศึกษานหรือศึกษาต่อก่อนครูอื่น การส่งเสริมครูทำวิจัยได้เข้ารับการศึกษาคือเพื่อเลื่อนวิทยฐานะกำหนดให้ผลงานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดี ความชอบประจำปี การแนะนำช่วยเหลือให้ครูผู้ทำวิจัยได้ส่งผลงานวิจัยเพื่อใช้เลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ใช้เป็นผลงานวิจัยของครู เป็นผลงานประกอบพิจารณาย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่ง

จากบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูปฏิบัติงานวิจัยมีกำลังใจและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในโรงเรียนที่เกื้อหนุน และกระตุ้นให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีความพึงพอใจ ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการที่จะนำหลักการจูงใจในการทำงานไปใช้ในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และก็ให้เกิดความพึงพอใจต่อครูผู้ปฏิบัติงานวิจัย จึงจะทำให้เกิดความสำเร็จดังที่กำหนดไว้ได้

บริบทของโรงเรียนชุมชนกระนวน

โรงเรียนชุมชนกระนวน เดิมชื่อ“โรงเรียนประชาบาลตำบลกระนวน” (วัดบ้านหนองโก) ตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 1 มีนาคม 2472 โดยหลวงศรีครานุกฤษ นายอำเภอหน้าพอง เป็นผู้จัดตั้งใช้ศาลาการเปรียญวัดศรีสว่างเป็นอาคาร ดำรงกิจการด้วยเงินศึกษาพลี มีนายอินทร์ ศรีสุระ เป็นครูใหญ่คนแรก ทำการสอนตั้งแต่ชั้นเตรียมประถมศึกษาศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2474 รัฐบาลได้ส่งยุบโรงเรียนประชาบาล โรงเรียนนี้จึงถูกยุบด้วยเป็นการชั่วคราว

ต่อมาเมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2476 จึงได้รับคำสั่งให้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นใหม่ และนาย สดุดใจ พินิจมนตรี ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ โดยอาศัยที่ดินเดิมเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนแบบเดิม มีการเปลี่ยนแปลงสภาพตามภาวะเหตุการณ์ ทั้งสายผู้สอนและสายบริหาร ตามนโยบายการจัดการศึกษาของชาติเหมือนโรงเรียนประชาบาลอื่นทั่วไป

ปีการศึกษา 2491 นายเหง้า อรรถชพร (ครูใหญ่ขณะนั้น) พร้อมด้วยคณะครูและผู้ปกครองนักเรียน ได้จับจองที่ดินแปลงที่ตั้งโรงเรียนขณะนี้ไว้เป็นกรรมสิทธิ์ 11 ไร่ 17 ตารางวา เลขที่ ขก. 1675 นส.3 ดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนหลังแรกตามแบบ ป.2 ขนาด 6 ห้อง ห้องเรียน ใช้งบประมาณ 140,000 บาท สร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2500 และย้ายสถานที่เรียนมาเรียนที่นี่ใช้ชื่อ “โรงเรียนบ้านหนองโก” ของการประถมศึกษา กระทรวงมหาดไทย และใช้ชื่อนี้มาจน ถึงปี 2543 ได้เปลี่ยนชื่อจาก “โรงเรียนชุมชนบ้านหนองโก” เป็น “โรงเรียนชุมชนกระนวน”

เขตบริการที่รับเด็กเข้าเรียน คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่ 1, 2, 6, 7, 10 และ 11 ตำบลหนองโก รวม 6 หมู่บ้าน เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นตามไปด้วยเป็นเหตุให้มีปัญหาในเรื่องอาคารสถานที่ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าวจึงแยกนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 6 ออกไปตั้งโรงเรียนใหม่อีกแห่งหนึ่งทางทิศตะวันตกห่างจากโรงเรียนเดิม 1.5 กิโลเมตร เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 และแบ่งวัสดุครุภัณฑ์ตามอัตราส่วน คือ 1.776/0.233 โดยถือจำนวนนักเรียนที่แยกไป 350 คน จากนักเรียน 1,481 คน ครู 10 คน จากครู 40 คน ทำให้เหลือนักเรียนจำนวน 1,131 คน ในปี นั้นซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาระหว่าง นายบุญศรี ผ่องใส เป็นผู้อำนวยการ ซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีบทบาทต่อโรงเรียนนี้มานานถึง 33 ปี

เนื่องจากการเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ในปัจจุบันได้แบ่งสายงานออกเป็นสายต่างๆ โดยมีประธานสายชั้นนั้นๆ เป็นผู้รับผิดชอบในทุกด้านพร้อมที่จะรายงานให้ฝ่ายบริหารทราบ ส่วนสายงานฝ่ายบริหารทั้งหมด 3 ท่าน คือ

1. นายอัศวิน อินทรปัญญา   ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนกระนวน
2. นายจรูญ บุญธรรม   รองผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนกระนวน
รับผิดชอบการบริหารวิชาการ และบริหารงานบุคคล
3. นายสมชาย ลือสกลกิจ   รองผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนกระนวน
รับผิดชอบงานบริหารทั่วไปและการบริหารงบประมาณ

โรงเรียนชุมชนกระนวน ตั้งอยู่ที่ 638 หมู่ที่ 11 ถนนนิมิตรเมือง ตำบลหนองโก อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น รหัสไปรษณีย์ 40170 ห่างจากตัวจังหวัดขอนแก่น ประมาณ 66 กิโลเมตร โรงเรียนชุมชนกระนวน อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาขอนแก่น เขต 4 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีหมู่บ้านในเขตบริการ 4 หมู่บ้านและเขตหมู่บ้านบริการในอำเภอและต่างอำเภอ จังหวัดอีกเป็นจำนวนมาก มีพื้นที่ทั้งหมด 11 ไร่ 17 ตารางวา

ปีการศึกษา 2553 มีบุคลากรทั้งหมด 44 คน แยก เป็นชาย 17 คน หญิง 27 คน นักการภารโรง 2 คน มีนักเรียนทั้งหมดจากระดับปฐมวัย 43 คน ระดับประถมศึกษา 381 คน ระดับมัธยมศึกษา 172 คน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 596 คน (สถิติ วันที่ 10 มิถุนายน 2553) โรงเรียนชุมชนกระนวน เปิดทำการสอน 3 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นโรงเรียนเครือข่ายสหวิทยาเขตอนุบาลขอนแก่น และเป็นโรงเรียนเครือข่ายนำร่องในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ในปีงบประมาณ 2546 เป็นโรงเรียนนำร่องโรงเรียนวิถึพุทธของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ได้รับจัดสรรงบประมาณ หมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างเป็นอาคารเรียนแบบ สปช.26/105 ขนาด 2 ชั้น 4 ห้องเรียน ปีการศึกษา 2550 เป็นโรงเรียนนำร่องผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ และโรงเรียน 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนตามความคิดเห็นของข้าราชการครูโรงเรียนชุมชนกระนวน อำเภอกระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้ศึกษาได้ศึกษาเนื้อหาแนวทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ธีรฉัตร เขียวแก้ว (2549 : 68-70) ศึกษา เรื่อง การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 และเขต 2 พบว่า การส่งเสริมวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 และ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ขนาดของโรงเรียนต่างกัน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการส่งเสริมวิจัยในชั้นเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05

พิชัย แก้วสุวรรณ (2548 : 70) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน 2) ด้านการให้ความรู้ 3) ด้านการจัดตั้งอำนวยความสะดวก 4) ด้านการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยวิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และการศึกษาภาคสนาม โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

ด้วยการจัดกลุ่มข้อมูลที่มีคุณลักษณะในทิศทางเดียวกัน มาประมวลและวิเคราะห์ผลเพื่อสรุปประเด็น บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริม การทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ในเชิงพรรณนา พบว่า ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่เป็นครูที่มีวุฒิปริญญาตรี ช่วงชั้นส่วนใหญ่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและส่วนใหญ่สอนอยู่ในอำเภอเมือง มีประเด็นสำคัญคือ 1) ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน พบว่า ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริม การทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก และครูทุกคนได้รับการอบรมและได้มีโอกาสปฏิบัติจริง กับผู้เชี่ยวชาญด้านการทำวิจัยโดยตรง ด้านการให้ความรู้

ถวิล ประเสริฐศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อาชีวศึกษา ในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในเขตการศึกษา 11 จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร 139 คน และเป็นครู 293 คน พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนเขตการศึกษา 11 ปรากฏผล ดังนี้ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมและรายด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมและรายด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนเขตการศึกษา 11 ปรากฏผลดังนี้ ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมและรายด้านมากกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหาร 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารเอกชนอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารน้อยกว่า 10 ปี เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหาร 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารเอกชนอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารน้อยกว่า 10 ปี เกือบทุกด้านยกเว้น การส่งเสริมให้ความสำเร็จในการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอ ๆ กัน ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยเฉพาะภาพรวมต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าครูมีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญ ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยเฉพาะภาพรวมต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญ และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าครูมีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้วิจัยในชั้นเรียนและด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน แต่ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ในด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการวิจัยในชั้นเรียน การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ครูมีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติ

บุญมี ปะพะวะ (2541 : 83 - 87) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในโรงเรียนพบว่าผู้บริหารทุกระดับให้ความสำคัญนโยบายวิจัยน้อย ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียนเป็นการให้ครูเกิดกำลังใจผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก ด้านการให้ความสำคัญกับการวิจัยในโรงเรียนเป็นการกระตุ้นให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทต่อการส่งเสริม อยู่ในระดับมาก

เบญจพร ทองโอ (2546 : 52 - 53) ได้ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนคติของครูและผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า ทัศนคติของครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารในภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง ข้าราชการครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีทัศนคติต่อบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 โดยผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครู ข้าราชการครูและผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนมีทัศนคติต่อบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

ถัสดา กองคำ (2541 : 54) ได้ศึกษาสภาพการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่พบว่าปัญหาในระดับมาก “มาก” 2 อันดับแรก คือ เรื่องการดำเนินการวิจัย วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย โรงเรียนมีความต้องการอยู่ในระดับ “มาก” โดยเฉพาะเรื่องการดำเนินการวิจัย งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย ด้านผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบต่อผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องพบว่า ครูส่วนมากมีการเรียนรู้เกี่ยวกับงานวิจัยจากการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย และผู้บริหารให้การสนับสนุนในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการให้ขวัญกำลังใจ

วีรพล ฉลาดเข้ม (2544 : 68) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ครูมีความรู้และทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียนในระดับน้อย แต่ครูคิดว่าตนเองมีคุณลักษณะของนักวิจัย อยู่ในระดับมาก และมีปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับขาดหลักความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ขาดแหล่งค้นคว้า งบประมาณวัสดุสนับสนุนการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาอยู่ในระดับมาก แต่มีความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา และแหล่งศึกษาค้นคว้า

ชื่นอารมณ์ ภาวะพฤติ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการทำวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยครูคูสิต ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่อาจารย์ไม่ต้องการทำวิจัยเพราะไม่มีเวลา ขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย ไม่มีทุนอุดหนุนการวิจัย เหตุผลที่อาจารย์ควรทำวิจัยเพราะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการและองค์ประกอบการทำวิจัยที่อาจารย์ต้องการมากที่สุด คือ เวลาในการทำวิจัย ค้นพบจากวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันทนา ชูช่วย (2534 : บทคัดย่อ) พบว่า ครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ไม่ทำการวิจัยมีสาเหตุสำคัญที่สุด คือ ไม่มีเวลาเนื่องจากงานสอนมีมาก สาเหตุรองลงมาคือ ครูไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัยเพียงพอ และสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ ครูไม่เห็นประโยชน์ในการทำวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พีรวัฒน์ วงษ์พรหม (2533 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพการทำวิจัยชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 ที่พบว่า ในด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยชั้นเรียนและสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหามีดังนี้ ครูขาดความรู้และทักษะในการดำเนินการวิจัยการใช้ค่าสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลสาเหตุเนื่องจากการไม่เคยศึกษาหรืออบรมความรู้ การไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ และจากบุคลากรผู้ช่วยวิจัย

สาเหตุเพราะโรงเรียน หน่วยงาน ชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียนยังขาดความสนใจและไม่เห็นประโยชน์ของการวิจัยอย่างแท้จริง ขาดแหล่งความรู้สำหรับการค้นคว้าตำราและเอกสารอ้างอิงโดยมีสาเหตุมาจากที่ตั้งและขนาดโรงเรียน เช่น โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ห่างไกลทำให้ไม่มีแหล่งความรู้ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำวิจัย ผู้วิจัยไม่มีเวลาและงบประมาณในการทำวิจัย สาเหตุเพราะครูมีเวลาน้อย ยากจน ขาดความมั่นใจและมึนงานอื่นเป็นงานประจำอยู่แล้ว ผู้วิจัยขาดความมั่นใจและขาดงบประมาณสนับสนุนในการนำผลการวิจัยไปใช้ อีกทั้งยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหานี้ได้แก่ครูขาดประสบการณ์ทางการวิจัยขาดการประสานงาน การประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานการวิจัย และขาดตัวอย่างงานวิจัยที่จะเป็นแนวทางในการทำวิจัยในด้านความต้องการในการทำวิจัยและความต้องการความช่วยเหลือในการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่าความต้องการดังกล่าวจะสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคที่ครูประสบในการทำวิจัยในชั้นเรียน กล่าวคือครูต้องการความรู้และทักษะในการทำวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยครูต้องการแรงจูงใจและการสนับสนุนการทำวิจัยทั้งจากผู้เชี่ยวชาญและต้องการสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ครูทำครูต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยให้ทันเวลาและควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยแก่ครูทุกปีครูต้องการในด้านเวลาโดยอยากให้หน่วยงานที่รับผิดชอบกำหนดให้ผู้มีโครงการวิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยถือว่าเป็นเวลาหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนประจำและให้สิทธิแก่ครูผู้ปฏิบัติการสอนมาระยะหนึ่งลาไปทำวิจัย โดยได้รับเงินเดือนตามปกติและความต้องการในด้านแหล่งเรียนรู้โดยครูอยากให้มีแหล่งเรียนระดับอำเภอ โดยรวบรวมเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้อย่างเพียงพอ มีการตั้งศูนย์กลางการวิจัยในระดับกลุ่มโรงเรียนในระดับอำเภอซึ่งขอค้นพบเกี่ยวกับความต้องการในการทำวิจัยและความต้องการความช่วยเหลือในการทำวิจัยในชั้นเรียน เหล่านี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลัสดา กองคำ(2541 : 54) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนใน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น” พบว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากได้แก่ ต้องการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนเป็นผลงานทางวิชาการเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งและการนำมาใช้สำหรับพัฒนาการเรียนการสอนต้องการความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน การสนับสนุนการวิจัยจากผู้บริหารต้องการงบประมาณเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนทั้งจากงบประมาณของโรงเรียนและเอกชนและต้องการตำราเอกสารวารสารการวิจัย คอมพิวเตอร์เครื่องพิมพ์ดีด ตลอดจนแหล่งค้นคว้าทางวิชาการและผลงานการวิจัยในชั้นเรียนที่เพียงพอสำหรับการวิจัยในชั้นเรียน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าที่กล่าวมา ชี้ให้เห็นว่าผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจและส่งเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน และทำให้ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนเกิดความพึงพอใจมากที่สุด องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ สิ่งจูงใจที่มีอยู่ในหน่วยงาน โดยมีปัจจัยที่สำคัญ คือ การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน การให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน โดยมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน โดยจำแนกตามจำนวนห้องเรียนในการเป็นผู้บริหาร และการส่งเสริมการวิจัยของหน่วยงานนั้นต่อไป